

De Saambinder

Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

donderdag 14 november 2013

MEDITATIE

Een ernstige bestraffing en een vriendelijke vermaning

'Maar Ik heb tegen u, dat gij uw eerste liefde hebt verlaten.' Wat een overgang ineens. Zo plotseling verandert de toon. 'Ik heb tegen u'. Christus maakt hier een vergelijking tussen nu en vroeger.

De eerste liefde

De eerste liefde ziet op de tijd toen de droefheid naar God verwekt werd over de zonde. De ogen werden geopend voor een heilig en goedertieren God. Tijden waarin wij heilig voor de Heere begeerden te leven. 'Leid mij in Uw waarheid, leer mij ijverig Uw wet betrachten' (Psalm 25:2, berijmd). Ook een tijd waarin we moesten bemen: Uit ons geen vrucht meer in der eeuwigheid! (zie: Matth. 21:19). We hoorden van die ene Naam boven alle naam. De ziel is uitgegaan vanwege Zijn spreken. Onvergetelijke tij-

Maar Ik heb tegen u dat gij uw eerste liefde hebt verlaten. Gedenk dan waarvan gij uitgevalen zijt, en bekeer u, en doe de eerste werken.

Openbaring 2:4-5a

den, waarin we de dag met de Heere begonnen en eindigden. 'De bloemen worden gezien in het land, de zangtijd genaakt' (Hoogl. 2: 12).

Hoe was het in Éfeze? De vlam op de kandelaar brandde nog wel, maar niet meer zo helder. De hartelijke liefde tot de Heere was enigszins gedooft. Ongemerkt drong de liefde voor de wereld naar de voorgrond.

En de ijver was niet meer zo vurig als eerst. Er kwam verflauwing in de toewijding. Zo was het in Éfeze gegaan. Misschien hadden de gemeenteleden het zelf nog niet eens gemerkt. Maar de Heere zag het wel. Het staat hier scherp, veroordelend scherp zelfs. Er staat niet: 'Ik heb tegen u dat gij uw eerste liefde hebt verloren.' Nee, maar: 'dat u de eerste liefde hebt verlaten.' Dat is actief. U bent innerlijk van het heilspoor afgegaan. De liefde Gods is het zuivere ijkpunt van een leven voor Gods aangezicht. 'God heb ik lief, want de Heere hoort mijn stem' (Psalm 116: 1). Welnu, als dit verbleekt en verdooft, wat blijft er dan nog over? Er komt in het strijden voor de waarheid iets hards, iets strengs. Wachter zijn op Sions muren is nodig, maar het kan alleen in bewogenheid en liefde. Anders worden we verbeterd strijders en partij mensen. Dit is een veeg teken. Daar moet verandering in komen!

Een vriendelijke vermaning

'Gedenk dan, waarvan gij uitgevalen zijt, en bekeer u, en doe de eerste werken' (vers 5). Het zal, toen dit werd voorgelezen, wel heel stil geworden zijn daar in die kleine gemeente van Éfeze. Wat een beschamende prediking! 'Want toen was mij beter dan nu' (Hos. 2:7).

Gedenk aan het vuur van uw eerste liefde en de hartelijke toewijding in uw werk. Gedenk bovenal aan hetgeen u van de Heere ontvangen mocht. 'En bekeer u!' Er staat hier een woord in het Grieks dat zoveel betekent als: word in uw diepste innerlijk veranderd. Het is alleen de liefde tot God die Zijn Naam wil grootmaken. Zij alleen wil in Zijn geboden wandelen. Maar 'al ware het dat ik al het geloof had, zodat ik bergen verzette, en de liefde niet had, zo ware ik niets' (1 Kor. 13:2).

De liefde is de vervulling van de wet. In de vermaning 'doe de eerste werken' verbindt de Heere de liefde met de werken. De liefde gaat voorop, omdat zij het beginsel is waar de werken uit voortkomen. Ze maakt de werken teer, oprecht en ernstig. Daarom is deze bekering altijd weer nodig. 'En bekeer u!' (vers 5). Bezie de afgelegde weg bij het licht van Gods Woord en betreur die weg. De zonde en de wereld benevelen het hart. Door haar invloed verliezen we het rechte zicht op een leven voor Gods aangezicht. Daarom roept de Heere Zijn volk altijd weer terug: bekeer u! 'Staat op de wegen, en ziet toe, en vraagt naar de oude paden, waar toch de goede weg zij, en wandelt daarin' (Jer. 6: 16).

Éfeze nu

Heeft Éfeze geluisterd? Ongetwijfeld is er geluisterd, want eeuwenlang bleef Klein-Azië de bakermat van het Christendom. Uit deze streken stamt de indrukwekkende geloofsbelijdenis van Nicea. De tijd is evenwel aan gebroken dat de Heere de kandelaar heeft weggenomen.

De Islam heeft de harten veroverd. Wanneer men nu met een vliegtuig neerdaalt boven Istanbul, ziet men

Inhoud

- 1 Een ernstige bestraffing en een vriendelijke vermaning
- 2 Christelijke dogmatiek (2)
- 3 De Heilige Geest (23)
- 4 Bijbelgebruik in onze gemeenten (3)
- 5 Even maar...
- 6 Geheimen rond Borssele
- 7 Generale Synode 2013 (7)
- 8 Boekennieuws
- 9 Kerknieuws
- 10 Berichten
- 12 Kerkdiensten

overal de minaretten als sprieten omhoog steken. De Europeanen bezoeken Turkije voor de stranden. Een droevig getuigenis van de gedoofde kandelaar.

Nederland nu

Brandt de lamp nog in Nederland? Waar ruist de wind van de Pinkstergeest? Denk eens aan de provincies Groningen, Noord-Holland en de grote steden. Gelukkig heeft Christus Zijn eerste liefde niet verlaten. Hij heeft de Zijnen liefgehad tot het einde. Zijn goedheid eindigt nimmermeer. Hij wandelt nog altijd tussen de gouden kandelaren, al verplaatst Hij die wel. Éfeze is voor ons een waarschuwend voorbeeld. Is onze gemeente nog wel een brandende kandelaar? Brandt er wat in ons gezin, in ons hart?

De boom des levens

'Die overwint, Ik zal hem geven te eten van de boom des levens, die in het midden van het paradijs Gods is' (vers 7). De Heere eindigt Zijn brief met een belofte aan de wettige strijder. Gods kerk heeft een strijd op aarde. Het is een strijd op leven en dood. 'Een strijd tegen de geestelijke boosheden in de lucht' (Éfeze 6: 12). De volkomen rust is op aarde voor de strijders niet weggelegd. De doodsvijanden houden niet op te vechten. Maar wie volharden zal tot het einde, zal zalig worden. Eens mag de strijder neerzitten onder de boom des levens. Dit beeld leidt ons terug naar het paradijs. De plaats van het ongestoorde leven met God, zonder moeite, zonder zonde, zonder dood. 'Ik zal hem geven te eten van de boom des levens, die in het midden van het paradijs Gods is.' Wie van die boom eet, wordt door de dood nooit meer beschadigd. De boom des levens ziet op de persoon van Christus. Het is in het smaken van Zijn vrucht dat de strijder uitroept: 'Dood, waar is uw prikkel? Hel, waar is uw overwinning?' (1 Kor. 15:55).

*Hoopt op den HEER, gij vromen;
Is Israël in nood,
Er zal verlossing komen;
Zijn goedheid is zeer groot;
Hij maakt, op hun gebeden,
Gans Israël eens vrij
Van ongerechtigheden;
Zo doe Hij ook aan mij.*

Psalm 130:4, berijmd

Gouda,

ds. G. Clements

2

Christelijke dogmatiek

Onlangs verscheen "Christelijke Dogmatiek, een inleiding". In dit boek worden enkele thema's uit de geloofsleer behandeld. We willen in dit artikel eens nagaan hoe een belangrijk onderwerp als de Drie-eenheid aan de orde wordt gesteld. Vanuit een dergelijke kernwaarheid van het christendom valt er allicht ook licht op andere plaatsen in de geloofsleer en de behandeling ervan.

De leer van de Drie-eenheid (triniteit) is het hart van de Bijbelse boodschap. Eeuwenlang heeft de kerk geworsteld om de goede woorden voor de vertolking van deze boodschap te vinden. Woorden als Wezen, personen, generatie, uitgang en personele eigenschappen zijn ons bekend van de catechisatie. Ze vormen ook de kern van ons spreken over God en Zijn openbaring.

In artikel 8-11 van de Nederlandse geloofsbelijdenis kunnen we de gereformeerde leer over de Drie-eenheid vinden. Het is een vitaal onderdeel van de geloofsleer. Wie hier dwaalt of verkeerde wegen gaat, zal niet kunnen zalig worden, aldus de belijdenis van Athanasius.

Reeds in de Vroege kerk is het grote belang van de leer van de Drie-eenheid onderkend en vastgelegd. De belijdenis van Nicea (325) en de Apostolische geloofsbelijdenis zijn trinitarisch opgebouwd. De kerk heeft in de loop der eeuwen duidelijk over dit onderdeel gesproken. Wij belijden dat God één is in Wezen en drie in Personen. In het ene goddelijke Wezen zijn drie goddelijke personen.

Inzet

De "Christelijke Dogmatiek" begint in hoofdstuk 3 met een uiteenzetting van de leer van de Drie-eenheid. Ruim 30 bladzijden worden besteed aan dit belangrijke onderwerp. Vergeleken met het bekende handboek van bijvoorbeeld dr. H. Berkhof, "Christelijk Geloof", is deze inzet positief te waarderen. Berkhof immers besteedt maar heel weinig aandacht aan de Drie-eenheid.

In het hoofdstuk over de Drie-eenheid komen enkele diepe theologische za-

ken aan de orde. Zo kunnen we lezen over de economische en de ontologische triniteit (paragraaf 3.4). Met economisch wordt dan bedoeld op de Drie-eenheid zoals die zich in de Bijbel en in de tijd openbaart. Met ontologische triniteit wordt bedoeld op het wezen Gods van eeuwigheid. De ontologische triniteit is wat God wezenlijk in Zichzelf is. We noemen dat ook wel de wezenstriniteit. God is dus van eeuwigheid de Drie-enige God. Hij is dat in Zijn wezen en in Zijn werken.

De schrijvers wijzen erop dat zij in dit handboek 'de radicaal nieuwe inzet van Karl Barth' willen volgen. Concreet betekent dit dat de christelijke kerk geen andere God kent dan 'de Vader van Jezus Christus in de gemeenschap van de Heilige Geest'. Even verder wordt opgemerkt dat we ons geen andere God kunnen denken dan die God Die in 'soevereine toewending tot ons mensen in de geschiedenis van Israël, Jezus Christus en de Geest' zich bekendmaakt. Steeds moeten de drie goddelijke personen op elkaar betrokken worden. Waar God de Vader is, daar is ook de God de Zoon en daar is ook de God de Heilige Geest.

Leggen we de "Christelijke Dogmatiek" naast de "Kirchliche Dogmatik" van Karl Barth, dan blijkt er ook inhoudelijk grote overeenstemming. Zo lezen we bij Barth: 'Keine Eigenschaft, keine Tat Gottes, die nicht in gleicher Weise die Eigenschaft, die Tat des Vaters, des Sohnes und des Geistes wäre' (KD, 1.1 blz. 381-382).

In het voetspoor van de Duitse theoloog Karl Rahner willen de schrijvers met de Drie-eenheid ook uitdrukken dat het in de Bijbel vooral gaat om Gods liefdevolle toewending in Jezus Christus. Dat is de enige manier waarop 'God werkelijk bestaat' (blz. 94).

Heilshandelen

Uiteraard wordt deze gedachte onderbouwd vanuit de Bijbel (par. 3.2). Overigens is het daarbij opvallend dat de Drie-eenheid uitsluitend wordt onderbouwd met teksten waarin Gods *heilshandelen* openbaar komt. We kunnen denken aan de doop van de Heere Jezus in de Jordaan (Matth. 3:17) en de verheerlijking van Jezus

De Geest der hoop

op de berg (Matth. 17:5). En zeker de Drie-eenheid laat ons heel nadrukkelijk zien dat God een God van heil en redding is voor verloren zondaren. Dat moeten en mogen we vanuit de Bijbel onderstrepen. Maar is God ook niet meer en hoger?

Het valt mij bijvoorbeeld op dat Genesis 1:26 ('laat Ons mensen maken...') niet wordt genoemd als bewijsplaats voor dit belangrijke onderdeel van de geloofsleer. God de Schepper is ook de Drie-enige. In het verlengde daarvan benadrukt onze geloofsbelijdenis in artikel 8 dat we bij de eenheid in het goddelijke wezen ook heel nadrukkelijk moeten onderscheiden. God de Vader is onderscheiden van God de Zoon door Zijn personele eigenschappen. En bovendien is de Zoon gegeneerd door God de Vader. Het is wat erg kort door de bocht om dit soort fundamentele gedachten terzijde te laten.

Waarom is niet uitvoerig ingegaan op de generatie (van eeuwigheid, onbegrijpelijk en inblijvend in het goddelijk wezen) van God de Zoon. En vooral ook: waarom niet met Calvijn eerbiedig blijven stilstaan voor het geheim van de eenheid in God, waardoor Gods vrijmacht en al Zijn eigenschappen hoger blijven dan ons denken?

De Bijbel en de gereformeerde belijdenis wijzen nadrukkelijk op het onderscheid tussen de goddelijke personen. In de "Christelijke Dogmatiek" raakt dat op de achtergrond. En dat werkt ook door in het vervolg van dit boek. Zo wordt, om maar iets te noemen, de schepping een verlossingsdaad van God genoemd (blz. 208). Een dergelijke gedachte lijkt mij niet in overeenstemming met de gereformeerde visie op de (goede) schepping.

Aarzelings

Wie is de God van de Bijbel? Die vraag is van zeer groot belang. God is inderdaad de Drie-enige God. Maar deze God is ook de God Die toornit over de zonde. De Bijbel laat ons op vele plaatsen zien wie God buiten Christus is: een verterend Vuur en een eeuwige Gloed bij Wie niemand wonen kan. Daarom rookte de Sinaï toen de Heere daar Zijn woning koos. Onze God, zo lezen we in Hebréeën 12:29, is een verterend Vuur. Past die gedachte wel bij het beeld dat in de "Christelijke Dogmatiek" wordt ontvouwd?

(wordt vervolgd)

'Want wij verwachten door den Geest, uit het geloof, de hoop der rechtvaardigheid.'

Galaten 5:5

Het geloof en de hoop worden wel zusters genoemd. Toch ligt er onderscheid tussen het geloof en de hoop. Het geloof strekt zich immers uit naar het verleden, het heden en de toekomst. Terwijl de hoop alleen maar gaat over de toekomst. De apostel zegt daarvan in Romeinen 8:24: 'Want wij zijn in hope zalig geworden. De hoop nu, die gezien wordt, is geen hoop; want hetgeen iemand ziet, waarom zal hij het ook hopen?' Hop en gaat dus over de toekomst en over iets wat nog niet in het bezit is.

Maar we kunnen ook spreken van een ongegronde hoop. Dat is een hoop die wel sterk kan zijn, maar waar geen grond voor gevonden wordt dat die hoop ook in vervulling zal gaan. We noemen dit 'de hoop der spinnenkoppen die vergaan zal'.

Maar er is ook een gegronde hoop. Die rust op de beloften Gods, gedaan aan de ziel. Een belofte die door het geloof mag worden omhelsd en waarvan gehoopt mag worden dat die belofte in vervulling zal gaan. Omdat God geen man is dat Hij liegen zou, of een mensenkind dat het Hem berouwen zou.

De apostel spreekt hier in Galaten 5 van 'de hoop der rechtvaardigheid'. Nu begrijpen wij dat hij hier niet bedoelt de rechtvaardigmaking van de zondaar voor God door het allerheiligste geloof. Hij ziet hier op de vruchten der rechtvaardigheid die nog wachten, maar waar hij wel een gegronde hoop op heeft dat hij ze eenmaal zal mogen ontvangen. Hij schrijft daar ook over in Romeinen 8:23: 'En niet alleen dit, maar ook wij zelve, die de eerstelingen des Geestes hebben, wij ook zelve, zeg ik, zuchten in onszelven, verwachtende de aanneming tot kinderen, namelijk de verlossing onzes lichaams'.

De apostel verwachtte de aanneming tot kinderen en dat gaat hij nader uitleggen wanneer hij zegt: 'namelijk de verlossing onzes lichaams'. De apostel zag dus uit naar dat volkomen kindschap, wanneer hij naar ziel en lichaam beide God zou mogen verheerlijken. Daar was zijn hoop op gevestigd. Een hoop die een vrucht was van het zaligmakende geloof van de belofte Gods, gedaan aan de ziel, toegepast door Gods Geest. Waar is onze hoop op gevestigd?

Ermelo, ds. P. Melis

Bijbelgebruik in onze gemeenten

Naast het Bijbellezend aan tafel, zijn er ook allerlei andere vormen van Bijbelgebruik. Daar is in het CGO-onderzoek eveneens naar gevraagd. Er wordt op grote schaal (83%) gebruik gemaakt van dagboeken. Iets meer dan de helft van de gezinnen (55%) houdt vrijwel elke avond een gemeenschappelijke avondsluiting.

Evenzo leest meer dan de helft van de ondervraagden (56%) behalve aan tafel, ook dagelijks zelf een Bijbelgedeelte. Anderen (29%) doen dit soms. Een op de zeven (15%) doet dit nooit. Gezien ook de in vrijwel alle gezinnen voorkomende gewoonte van dagelijks Bijbellezend aan tafel, is de kop boven het artikel in het RD van 28 september: 'Helft van leden GG weinig met Bijbel bezig', dan ook geen adequate weergave van de onderzoeksresultaten.

Preken lezen

Opvallend is verder dat mensen boven de 50 jaar minder voor zichzelf uit de Bijbel lezen dan mensen uit de jongere leeftijdsgroepen. Persoonlijk Bijbelgebruik gaat vaak ook samen met het deelnemen aan een Bijbelstudiegroep of Bijbelkring en het raadplegen van commentaren en andere hulpmiddelen. Mensen die voor zichzelf uit de Bijbel lezen, maken ook vaker gebruik van de Herziene Statenvertaling en menen vaker geestelijk

verrijkt te zijn door het Bijbellezend.

In het rapport wordt er op gewezen dat ouderen wellicht eerder voor zichzelf een preek lezen. Het lezen van prekenboeken - al dan niet van een oudvader - is onder ons een oude gewoonte. Tegenwoordig worden ook veel opgenomen preken beluisterd. In het CGO-onderzoek is naar het lezen of beluisteren van preken of meditaties niet gevraagd, zodat daar geen cijfers over beschikbaar zijn. Het is echter niet onwaarschijnlijk dat zich in de loop der jaren een verschuiving heeft voltrokken van het lezen (en beluisteren) van preken en wellicht ook van het bezoeken van weekdiensten, naar Bijbelstudie en meditatief Bijbelgebruik. Maar dat is niet exact in kaart te brengen. Vroeger werden dit soort onderzoeken onder het kerkvolk niet gehouden.

Naast het onderzoek onder een dwarsdoorsnede van onze gemeenten, omvatte het CGO-project ook een meer kwalitatief gericht onderzoek naar de manier van omgaan met de Bijbel. In vier gemeenten (Barendrecht, Bodegraven, Elspeet en Kapelle-Biezelinge) werd een ad hoc Bijbelkring gevormd waar men met elkaar de gelijkenis van de verloren zoon behandelde.

Tekst, lezer en context

Bij de analyse daarvan heeft men zich gebaseerd op het vorig jaar versche-

nen proefschrift 'Viva Vox Dei' van dr. J.H. van Doleweerd, die voor ZGG werkzaam is op Bali. Daarin worden ten aanzien van het Bijbellezend drie componenten onderscheiden: de tekst, de lezer en de context. De tekst is hier de Bijbel die, omdat zij door Gods Geest is ingegeven, haar gezag in zichzelf heeft: de autopistie.

De lezer is degene die voor het eerst of al jarenlang de Bijbel leest. Die lezer staat echter in een bepaalde context: historisch, theologisch, sociaal en cultureel. Voor ons is er een traditie van gereformeerde Schriftuitleg, waar wij niet aan voorbij mogen gaan. De kerkgeschiedenis is niet bij ons begonnen. Wij maken deel uit van een kerk, die haar belijdenis geformuleerd heeft en die ziet als een getrouwe samenvatting van Gods Woord.

Er is ook de sociale en culturele context. Wij leven in een andere tijd en in andere omstandigheden dan de aartsvaders of de apostelen. Dat werkt door, ook bij ons lezen van de Bijbel. Wij leven niet meer in een agrarische samenleving, dicht bij de natuur. De Bijbelgedeelten die spreken over grote hitte en droogte, waar mens en beest onder te lijden hadden, hebben ons minder te zeggen. Minder dan voor mensen die woonden 'in een land, dat dor en mat van droogte brandt'. Water is voor ons immers geen probleem. We hebben er eerder te veel van dan te weinig.

Jammer is wel dat in het hermeneutische model van Van Doleweerd de verlichting door Gods Geest helemaal niet als afzonderlijke component benoemd wordt. Dat is immers een heel wezenlijk punt. De zo noodzakelijke verlichting van de lezer door Gods Geest valt niet samen met de autopistie van de Schrift.

In de verschillende groepen was duidelijk aandacht voor de oorspronkelijke context van de gelijkenis. In de ene gemeente werd meer verwezen naar de noodzaak van de persoonlijke beleving dan in de andere. Duidelijk is ook dat mensen in groepsverband niet zo gemakkelijk praten over hun innerlijk leven. Mensen verwijzen regelmatig naar het gangbare dogmatische referentiekader, al worden de belijdenisgeschriften nauwelijks genoemd.

Ouderen zijn meer dan jongeren geneigd om geijkte uitdrukkingen te gebruiken. Zij zijn meer geworteld in de traditie van hun kerk. Evenzo geldt dat lager opgeleiden zich meer van dergelijke termen bedienen dan hoger opgeleiden. Overigens rijst bij al-

Christus sprak eens: 'Onderzoekt de Schriften', 'die zijn het, die van Mij getuigen' (Joh. 5:39).

lerlei geijkte uitdrukkingen soms wel de vraag of men ook verstaat hetgeen men zegt. Het kan verhelderend zijn de dingen eens anders te formuleren, maar het gaat er wel om dat dat adequaat gebeurt.

Keller en Nouwen

Opvallend was dat met name in één gemeente bij de bespreking van het betreffende Schriftgedeelte ook auteurs als Tim Keller en Henri Nouwen werden aangehaald. Auteurs die duidelijk uit een heel andere hoek komen. De een is als modern gereformeerd te betitelen, de ander is rooms-katholiek.

Nu kan het geen kwaad zich breed te oriënteren, mits men daarbij ook bereid en in staat is deze alternatieve

bronnen kritisch te bezien. Onmiskenbaar is het zo dat mensen die ver van ons afstaan, op bepaalde punten soms rake opmerkingen kunnen maken en mooie gedachten kunnen verwoorden. Maar we moeten altijd wel bedenken in welk kader die staan. Nogal eens liggen er vooronderstellingen, vaak onuitgesproken vooronderstellingen, aan ten grondslag, die wij beslist niet kunnen delen.

Mede door zijn boek over de verloren zoon, in het Nederlands verschenen onder de titel "De vrijgevege God", heeft Keller in brede kring bekendheid gekregen. Maar in dat boek komt op allerlei plaatsen de gedachte van de algemene verzoening ons tegemoet. Daarentegen wordt aan het keerpunt in het leven van de verloren zoon, wanneer hij tot zichzelf komt

met een hartelijke belijdenis van zijn zonde en onwaardigheid, weinig aandacht besteed. Dat zegt wel wat.

Samenvattend kan gezegd worden dat dit CGO-onderzoek ons enig zicht geeft op het Bijbelgebruik in onze gemeenten. Dat onderzoek laat ons mooie dingen zien, maar ook zaken die te denken geven. Christus sprak eens: 'Onderzoekt de Schriften', 'die zijn het, die van Mij getuigen' (Joh. 5:39). Wie Zijn woorden hoort en ze doet, het fundament van zijn levenshuis rust op de steenrots. Maar wie Zijn woorden gehoord en niet gedaan zal hebben, bouwt zijn levenshuis zonder fundament (Luk. 6:47-49). Dat is een ontzagwekkend onderscheid. (slot)

Apeldoorn,

C.S.L. Janse

Even maar...

Wortelgebod

In de natuur is de wortel het ondergrondse deel van de plant, waarmee deze water en opgeloste voedingsstoffen uit de bodem opneemt. Al wat groeit is afhankelijk van de wortel(s). Omdat het tweede tot en met het tiende gebod direct verbonden is aan het eerste gebod, wordt dit eerste gebod van de wet des Heeren wel het 'wortelgebod' genoemd. In het eerste gebod gaat het over God in Zijn wezen, in Zijn deugden en in Zijn bestaan. Daarna volgen de dienst van deze God (2^e gebod), Zijn Naam (3^e gebod) en Zijn dag (4^e gebod). Zijn vertegenwoordigers (5^e gebod), het leven dat Hij schenkt (6^e gebod), het huwelijk dat Hij inzette (7^e gebod), de toebedeling van de aardse goederen, die eigenlijk van Hem zijn (8^e gebod), de naam van het medeschepsel dat Hij naast mij plaatst (9^e gebod), ons gehele begeerteleven dat Hij diep peilt (10^e gebod). Ziet u dat elk van de negen volgende geboden met de wortel verbonden is? Er is niet een gebod dat los is van het aanbiddelijke goddelijke wezen, waarover het eerste gebod handelt. Als zodanig is het eerste gebod dus het allerbelangrijkste gebod. Daarom mag

de uitleg ervan niet in het gedrang komen bij de behandeling van Zondag 34 van onze Heidelbergse Catechismus. Ook niet 'omdat het een lange zondagsafdeling is'.

Direct na de inleiding 'Ik ben de HEERE uw God, Die u uit Egypteland, uit het diensthuis, uitgeleid heb', waarschuwt God als eerste tegen andere goden. Waarom? Er zijn toch eigenlijk geen andere goden? Inderdaad. Maar wij maken en hebben wel andere goden. Zo bedriegen wij onszelf. Waarom voegt de Heere die laatste woorden erbij 'voor Mijn aangezicht'? Alleen de woorden 'Gij zult geen andere goden hebben' was toch ook voldoende geweest? De Heere benadrukt door deze woorden dat wij direct onder Zijn ogen leven. Hij is ons naderbij dan de heidenen, die Zijn getuigenissen en verbondsgeheimen missen. Daarom zondigen wij ook 'brutaler' omdat Hij het zo van dichtbij ziet en doorgrondt. Vijfmaal spreekt de Heere in de inleiding en in de geboden 2 tot en met 5 de woorden 'uw God'. Daarmee beklemtoont Hij dat Hij heel dichtbij is. In het eerste gebod blijkt dat uit de woorden 'voor Mijn aangezicht'. Welnu, de Verbondsgod is bezorgd dat het

slavenvolk zal terugzakken in het heidendom. Vandaar dat Hij in het eerste gebod gebiedt: 'Gij zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben.' God is jaloers op Zijn eer. Daarom kan Hij het niet aanzien, dat we ons hart en leven delen met een ander. Wat is mijn afgod? Wat is uw afgod? Wat brengt ons naar de afgrond? Dat is datgene waar ik vol van ben, waar ik mijn leven van maak, waar ik hulp en heil van verwacht. Waar ik mee opsta en mee naar bed ga. Wat ik vereer in plaats van God. Of wat voorzichtiger: wat naast God staat in mijn leven. Maar dat duldt de Heere absoluut niet! Dat berooft Hem namelijk van Zijn eer en ook onze ziel van de zaligheid. Zo legt Zondag 34 dit ook uit: 'zo lief mij mijner ziele zaligheid is.' De overtreding van het eerste gebod werkt door in heel het leven. Juist omdat dit eerste gebod alles te maken heeft met de andere negen geboden. Dat betreft dus onze verhouding tot God én die tot onze naaste. Laten we maar veel vragen om ontdekkend licht! Want als de wortel al niet deugt, wat zullen we dan van de rest zeggen?

v. A.

Geheimen rond Borssele

In het jaar 1921 werd, mede door de stuwende kracht van ds. G.H. Kersten, de Vereniging voor Gereformeerd Schoolonderwijs (VGS) opgericht. Heel bewust riep ds. Kersten zowel kerkenraden als schoolbesturen op om de handen ineen te slaan. Daarmee benadrukte hij tevens de noodzakelijke band tussen kerk en school.

Na 1921 werden vele scholen van 'eigen richting' in het leven geroepen. Maar ook al ver vòòr 1921 waren er scholen opgericht om zo een dam op te werpen tegen de klakkeloze aanvaarding van de openbare school. Ook toen al speelde ds. Kersten een belangrijke rol. Hij was nog maar net oefenaar geworden in Meliskerke, of hij bracht het onderwijs ter sprake op een kerkenraadsvergadering in 1904: 'De Praeses vraagt of ook de kerkeraad niet geroepen is te zorgen voor het onderwijs der jeugd en in hoeverre aan deze roeping wordt voldaan'. Nog geen half jaar later ging men in Meliskerke over tot het oprichten van een schoolvereniging. Pas 1 augustus 1932 ging de schooldeur open.

In Lisse (1905) en in Opheusden (1910) kwamen mede door de stimulans van ds. Kersten christelijke scholen tot stand. En niet lang daarna was hij als consulent vanuit Yerseke actief in Borssele. Zo kwam het tot een vergadering op 6 maart 1913, waar 39 mansleden van de Gereformeerde Gemeente van

Borssele bijeen waren om te besluiten tot het oprichten van een eigen school. Op advies van ds. Kersten werd de heer G. van Vulpen uit Veenendaal gevraagd als hoofd der school. En op 31 oktober 1913 werd de school geopend. Derhalve 100 jaar geleden!

Bij het 100-jarig jubileum werd op 1 november jl. op gepaste wijze stilgestaan met een reünie, een broodmaaltijd en een herdenkingsbijeenkomst in de kerk van Borssele. Ook werd speciaal voor deze gelegenheid een boekje geschreven, dat aan alle leerlingen van de Ds. G.H. Kerstenschool werd uitgereikt. Dit boekje draagt als titel "Geheimen rond Borssele" en is geschreven door Marian Schalk-Meijering. Het is een spannend verhaal geworden voor jong en oud, waarin fantasie en werkelijkheid door elkaar heenlopen.

De schrijfster heeft als uitgangspunt genomen een artikel dat ze tegenkwam in de Zeeuwse archieven. Dat handelt over emigranten naar Noord-Amerika. Bekend is dat velen in de 19^e eeuw in de tijd na de Afscheiding van 1834 vanuit Borssele de rijke boer Jannis van de Luijster volgden naar de overzijde van de oceaan. Ook rond 1900 zijn nog veel emigranten vertrokken. Sommigen van hen hadden een pijnlijke levensgeschiedenis. Zozeer zelfs dat ze, eenmaal aangekomen in het nieuwe vaderland, niet meer over hun verleden wilden praten.

Cornelis Hoek is zo iemand die over

zijn verleden gesloten blijft. Hij vertrekt naar Grand Rapids in 1902 (in het boek in 1913) en overlijdt in 1941. Na zijn dood wordt in de familie een doos met brieven van zijn (ongehuwde) moeder gevonden. Zij heeft Cornelis weggegeven, toen hij vier maanden oud was. De brieven getuigen van spijt en berouw.

Dit historische feit is de basis van het boek, dat verder veel fictie bevat. De schrijfster weet de spanning steeds meer op te voeren. De lezer wil immers graag achter het geheim komen en dat wordt stukje bij beetje openbaar gemaakt. Niet alleen het geheim van Cornelis, ook andere geheimen spelen een rol.

Het boek is geschikt voor kinderen van ongeveer tien jaar. Voor kinderen beneden die leeftijd lijkt me de gedurige afwisseling van heden en verleden een te gecompliceerde factor. Zeer mooie tekeningen zijn gemaakt door illustrator Rino Visser. Ze zijn bijzonder aansprekend.

Verder is van dit mooie boek een versie in het Engels beschikbaar ("Secrets around Borssele"), dat qua uitvoering en illustraties identiek is aan het Nederlandse exemplaar. Een uitstekende kans om op een aangename wijze het gebruik van de Engelse taal te bevorderen in de bovenbouw van de basisschool en het voortgezet onderwijs. De volledige winst van de verkoop van deze boeken gaat naar actiedoelen (christelijk onderwijs in het buitenland).

We willen gaarne alle werkers van de Ds. G.H. Kerstenschool toewensen dat ze nog vele jaren de kinderen van Borssele (en van Nieuwdorp) onderwijs mogen geven op grond van Gods Woord en de belijdenisgeschriften.

N.a.v. "Geheimen rond Borssele", Marian Schalk-Meijering; 164 blz.; € 12,95, excl. verzendkosten; Engelse versie € 10,- (excl. verzendkosten); bestellingen: info@kerstenschool.nl of per post: ds. G.H. Kerstenschool, Cleeuwendamme 1, 4454 BX Borssele.

Dirksland,

ds. J. Schipper

Sfeervolle tekening met recht de eerste christelijke school te Borssele in 1913.

Generale Synode 2013

Woensdag 9 oktober. Opnieuw komt de Synode voor twee dagen bijeen om die zaken te bespreken waar artikel 30 van de DKO van spreekt: "In deze samenkomsten zullen geen andere dan kerkelijke zaken en hetzelfde op kerkelijke wijze, gehandeld worden..."

De preses van de Synode ds. J.J. van Eckeveld, spreekt een openingswoord n.a.v. Hebreëën 13. Bij de woorden: "Gedenkt uwer voorgangers, die u het Woord Gods gesproken hebben; en volgt hun geloof na, aanschouwende de uitkomst hunner wandeling" spreekt hij van het heimwee naar hen die ons voor gingen. Ook wijst ds. Van Eckeveld op wat verwoord is in Hebreëën 13:8: "Jezus Christus is gisteren en heden Dezelfde en in der eeuwigheid." De zaak van de Kerk ligt in Zijn hand onwandelbaar vast. Om zó, in dit besef, met elkaar te mogen vergaderen in deze dagen.

Deputaatschap KGJO

(kerk-gezin-jeugd en onderwijs)
Dit deputaatschap is door de vorige Synode in het leven geroepen. Zij is doende al de verschillende werkgroepen die daaronder ressorteren tot een goede en inhoudelijke samenwerking te laten komen. Ook de werkgroep (voorheen deputaatschap) Studeren wil zich daarvoor inzetten. "We kijken met hoop uit naar de toekomst dat het iets moois wordt", aldus ds. G. Clements, voorzitter van de werkgroep.
De werkgroep *Gezin* meldt in haar verslaglegging dat ze bij veel ouders opvoedingsverlegenheid tegenkomt en hen hierbij tot steun wil zijn. De Synode benadrukt dat, ook in de moeilijke tijd als de onze, de opvoeding naar Gods Woord primair een taak van de ouders blijft, in de lijn van Deuteronomium 6. Het is wezenlijk, zegt de vergadering, dat (groot)ouders spreken met hun (klein)kinderen over de Heere, maar bijzonder wel met de Heere over hun (klein)kinderen.

De werkgroep *Onderwijs*. De identiteit van onze scholen is een voorwaar-

de voor het bestaan van onze eigen scholen. Daarom wordt gewezen op het belang van een goed contact en regelmatig overleg tussen kerkenraden en plaatselijke scholen. Ook met de meeste scholengemeenschappen voor Voortgezet Onderwijs bestaat een goed en open overleg vanuit de kerken. De Synode onderstreept het grote belang hiervan.

De werkgroep voor *Studenten* belegt tweemaal per jaar een landelijke conferentie voor haar doelgroep. Dit wordt gewaardeerd gelet op het grote aantal studenten, dat hier aan deelneemt.

Naar aanleiding van het verslag over het jaarlijkse gesprek met de CSFR komt de vraag uit de Synode naar voren over de vele studenten die in de loop van hun studie de kerk verlaten. Het gaan wonen in de grote stad, het contact met studenten uit allerlei kerkverbanden en het lid worden van een studentenvereniging, dit alles kan zijn invloed hierop hebben. Daarom zou het goed zijn als de studenten in hun thuisgemeente de catechisaties volgen. En dat de band met thuis, ook inhoudelijk, hecht is.

De werkgroep *Bonden en Verenigingen*. Hier vallen alle bonden en verenigingen onder met een landelijk

karakter binnen onze gemeenten. De Bond van mannenverenigingen is niet groot, maar heeft zijn functie. De vrouwenverenigingen brengen als vanouds gelden aan voor kerk, zending, evangelisatie en Israël. Ook de organisatie en financiering van de vakantieweken voor mensen met een beperking blijkt in een grote behoefte te voorzien. De Synode spreekt ook hier haar grote waardering uit voor dit vele werk in de gemeenten en ook voor al het werk in de andere bonden en verenigingen. Bij de bespreking van de Bond van zangverenigingen spreekt ds. C.J. Meeuse, voorzitter van KGJO, zijn verontrusting uit over de wildgroei van 'gelegenhedskoren' waar kerkelijke binding en ambtelijk toezicht wordt gemist. De Synode steunt zijn oproep om te blijven bij onze 'eigen' koren.

"Jezus Christus is gisteren en heden Dezelfde en in der eeuwigheid." De zaak van de Kerk ligt in Zijn hand onwandelbaar vast.

Het bestuur van de Bond van zondagsscholen heeft een roosterboekje voor vertellingen vervaardigd. Steeds meer van de aangesloten zondagsscholen maken hier gebruik van. Het zou goed zijn als zij het allemaal zouden doen.

De Vereniging van organisten doet nuttig werk ten dienst van de gemeenten. Belangrijk blijft bij de bege-

Aandachtig luisteren de bezoekende Papua's naar de besprekingen.

leiding van de eredienst dat dit eenvoudig, stichtend en dienend is. Uitvoerig staat de Synode stil bij het werk van de *Jeugdbond*. De primaire taak van de Jeugdbond is het toerusten van de leiding van de plaatselijke verenigingen. Het is belangrijk dat zij identificatiefiguur zijn, maar - meer nog - dat ze Gods Woord mogen doorgeven. De Jeugdbond ervaart de samenwerking binnen het deputaatschap als nuttig. De zomerkampen blijven in trek. Wel is er een tendens zichtbaar dat jongeren omzien naar een alternatieve vorm van reizen. 'We willen ook in dit opzicht de jongeren graag vasthouden, maar we houden wel vast aan onze eigen identiteit en invulling van de kampweken, aldus L.A. Kroon, directeur van de Jeugdbond. De jaarlijkse winterconferenties worden door zo'n 600 jongeren bezocht. Bij al het verschil dat er is

onder onze jonge mensen als het gaat om meer of minder trouw meelevens, gaat het uiteindelijk toch over één ding namelijk dat we bekeerd moeten worden, zegt één van de afgevaardigden. De Synode roept al de gemeenten op ook in financieel opzicht de Jeugdbond te steunen.

Na een pauze in de morgenvergadering stemt de Synode over de voordracht die het Curatorium doet om een vaste docent aan de Theologische School te benoemen in de plaats van ds. L. Blok, die om leeftijdsredenen terugtreedt. Uit de uitslag van de stemming blijkt dat ds. P. Mulder is gekozen. Aangezien deze juist ter vergadering binnenkomt, wordt hij toegesproken door de preses en zingt de vergadering naar goede gewoonte hem toe de zegenbede uit psalm 134.

Meliskerke, ds. G.J.N. Moens

leven van Paulus en zijn zendingsreizen opgenomen. Ook vinden we daar vier kaarten van de zendingsreizen. Al die informatie is nodig bij het maken van de Doe-opdrachten. De Denkfragen zijn bestemd om de kinderen te laten nadenken over de betekenis van het gelezen Bijbelgedeelte voor hen persoonlijk.

Deze serie geeft een handleiding om met gezinsleden dieper in te gaan op Gods Woord. Op zich een hele goede zaak: we kunnen nooit genoeg van het Woord weten en leren, hoewel het natuurlijk altijd noodzakelijk blijft dat het hartenkennis wordt. Daarom is de serie aan te bevelen.

Het is goed om vragen te stellen, aan jezelf en aan elkaar. Dat wordt in dit deel ook gedaan, maar het boekje had aan waarde gewonnen als er wat minder vragen gesteld zouden worden. Het komt soms wat vermoeiend over. Verder mis ik in dit deel bij de Inhoudsopgave de vermelding van de paginanummers. Als ik het goed heb, werd dat in eerdere delen wel opgenomen: een aandachtspunt voor de uitgever.

Als deze serie leidt tot een beter verstaan van de brieven van Paulus, is het doel van de auteur bereikt.

Zeist, E.F. van Eckveld-Meyboom

BOEKENNIEUWS

**“Brieven voor jou. Bijbellezen met kinderen” (deel 7),
Andrea van Hartingsveldt-Moree;
uitg. de Banier, Apeldoorn;
ISBN 978 90 336 34192;
121 blz. € 14, 90.**

Dit boekje is het zevende deel in een serie over de Nieuwtestamentische brieven van Paulus. In dit deel komen de twee brieven aan Timótheüs en de brief aan Titus aan de orde. De achterliggende gedachte bij deze serie is de kennis ten aanzien van deze gedeelten uit Gods Woord, waarvan verondersteld wordt dat deze bij jongeren redelijk onbekend zijn, te vermeerderen.

Inderdaad is het zo dat in het onderwijs - met name op basisscholen - veel aandacht wordt gegeven aan de 'bekende' Bijbelse geschiedenissen. Daar wordt op onze scholen hard aan gewerkt! De meer onbekende gedeelten uit de Bijbel zijn voor kinderen vaak veel moeilijker en lenen zich niet direct voor vertellingen zoals die op scholen gangbaar zijn. Aan tafel wordt - naar goede gewoonte - de gehele Bijbel gelezen en laten we die gewoonte vasthouden: het geregeld le-

zen na de maaltijd is van grote betekenis in onze gezinnen.

Mevrouw Van Hartingsveldt heeft zich ingespannen om in deze serie de brieven in het Nieuwe Testament voor kinderen te verduidelijken. Haar doel daarbij is om het 'gedachteloos' lezen en luisteren aan tafel te doorbreken. Dus om meer aandacht te besteden aan de inhoud van in dit geval de brieven van Paulus.

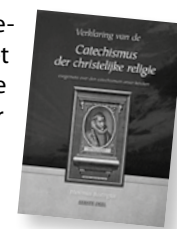
De opzet is als volgt: Ter lezing wordt een (klein) stukje uit een brief genoemd. Er wordt een bijpassende psalm vermeld en een duidelijke uitleg gegeven van het gelezen gedeelte. Er worden "Weetvragen" over gesteld en tenslotte zijn er nog wat "Doe&Denk vragen en opdrachten".

Als dit allemaal gedaan wordt, is er veel duidelijk geworden. Daarbij komen veel praktische onderwerpen aan de orde: de regels in de kerk, de regels voor man en vrouw, onze houding ten opzichte van de ambten en de ambtsdragers, het staan in de gemeente, enzovoorts.

De weetvragen zijn bestemd voor de jongere kinderen. De antwoorden zijn veelal in de tekst terug te vinden. Anders ligt het met de Doe&Denk-opdrachten. Achterin het boek is een tijdbalk van het

**“Verklaring van de Catechismus der christelijke religie”,
Hieremias Bastingius;
uitg. Snoek, Ermelo, 2012;
ISBN 978 94 91272 11 0;
820 blz. (in twee delen); € 115,-.**

Opnieuw zag een catechismusverklaring het licht, nu niet een nieuwe maar een oude. Sterker nog, de oudste die in het Nederlands is verschenen. Ook is het de enige verklaring die in opdracht van een synode is verschenen. Tijdens de Synode van Middelburg in 1581 werd Bastingius - toen pas dertig jaar oud! - namelijk gevraagd om een verklaring van de Heidelberger te schrijven. Het laat zien hoeveel vertrouwen de predikant wegdroeg. Zelf had Bastingius een theologische vorming ontvangen in Emden, Bremen, Genève en Heidelberg. Daar kreeg hij onderwijs in de keur van de reformatische theologie. Hij diende de gemeente van Antwerpen, tot de val van de stad in 1585. Toen vertrok hij naar Dordrecht om de laatste jaren van zijn leven door te brengen in Leiden. Op 44-jarige leeftijd stierf hij daar, betreurd door velen.

Bastingius werd dus gevraagd om "exegemata" van de Catechismus samen te stellen. In 1588 zagen ze het licht, in het Latijn. Nadien werd het boek vertaald in het Duits, Engels en tenslotte, in 1591, in het Nederlands.

Het zou me niet verbazen als veel oudvaders gebruik hebben gemaakt van deze verklaring van Bastingius. Elk jaar gebruik ik een andere oudvader bij de voorbereiding van de catechismuspreken. Heel wat zaken die zij noemen, herkende ik tijdens het lezen van deze verklaring van Bastingius.

Kenmerkend voor deze verklaring is dat hij vooral uitleg geeft van de hoofdzaken die in de vragen en antwoorden van de catechismus staan. Deze hoofdzaken worden toegelicht, waarbij de auteur zich veel beroept op de Bijbel. Dat kan natuurlijk moeilijk anders. Het laat ook zien hoe dicht de Heidelberger tegen Gods Woord aan ligt. Daarom is de kritiek zo onbillijk dat reformatorische kerken niet genoeg hebben aan de Bijbel en daarom extra belijdenisgeschriften hebben opgesteld. Zo is het niet, de belijdenisgeschriften zijn juist samenvattingen van de bijbelse waarheden.

Opvallend is ook dat Bastingius de bestrijding van de dwalingen steeds aan het einde van zijn verklaringen plaatst. Zijn hart lag kennelijk bij de uiteenzetting van de zuivere leer. Als dat was gebeurd, hoefde hij niet zoveel woorden meer te besteden aan de bestrijding van de dwaalleer. In het licht van de zuivere leer veroordelen de dwalingen zichzelf!

De ondertitel van het boek laat zien dat Bastingius' doel vooral was om de leer van de Heidelberger uiteen te zetten. Het woord "exegemata" valt op. Het gaat om de uitleg. Bastingius schreef dus geen preken, hoewel het toepasselijke element niet geheel ontbreekt. Uit wat we daarover wel lezen, blijkt dat Bastingius schreef vanuit de zekerheid van het geloof. Kennelijk mocht hij de kracht van de reformatorische leer persoonlijk op jonge leeftijd kennen. Dit geeft het boek een eigen inslag. De predikant richt zich vooral op de hoofdzaken van het geloof en de geloofsbeleving, waarbij de vraag hoe dit persoonlijk ondervonden wordt, minder nadrukkelijk wordt gesteld. Daarvoor zijn later andere verklaringen geschreven. Deze verklaring laat helder zien hoe vast de zuivere leer van de Heidelberger staat op de grondslag van Gods Woord.

Het boek, tenslotte, is met grote zorg en keurig uitgegeven, waarvoor een hartelijk dankwoord richting de uitgever wel op zijn plaats is.

Middelburg, ds. J.M.D. de Heer

Een stem uit het verleden

Onder de schaduw Zijner hand heeft Hij Mij bedekt.

Jesaja 49:2

De strijd in het leven van Gods kinderen is vaak zwaar. Zij moeten vaak door diepe wegen.

Maar wat er ook gebeuren mag, de Kerk en het volk worden beveiligd, zelfs in de duistere nacht van verberging en verlating.

Israël heeft dat ondervonden, zowel toen zij in Egypte waren, als later toen zij voor zeventig jaren in Babel in ballingschap zijn geweest vanwege hun zonden. De vijanden hebben niet anders dan hun ondergang gezocht, maar onder de schaduw van Gods hand zijn zij bedekt en bewaard.

Christus heeft als de Borg des Verbonds in de drie-urige duisternis, toen Hij de eeuwige duisternis van Zijn volk doorworsteld heeft, uitgeroepen: 'Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten.' Christus is als Borg in die verlating van God geweest, opdat Hij Zijn volk tot God wederbrengen zou, en opdat zij nimmermeer van Hem verlaten zouden worden. Daarom mogen zij met David weleens zingen:

*'k Zal Zijn lof zelfs in de nacht
Zingen, daar ik Hem verwacht;
En mijn hart, wat mij moog' treffen,
Tot de God mijns levens heffen.*

Gods hand leidt dat volk door bezaaide en onbezaaide wegen. Hij leidt hen door al de stormen en baren, die op de levenszee over hun komen. Hun ontrouw doet Gods trouw nooit teniet. Zij moeten wel gewaar worden dat zij niet goedkoop zondigen. Zij worden vaak bezocht met de roede en bittere tegenheden. Zij moeten vaak in het dorre wonen. Maar de getrouwe Verbondskehova trekt Zijn hand nooit van hen af.

KERKNIEUWS

■ BEROEPINGSWERK

AANGENOMEN

Naar Oosterland: ds. J. van Belzen te Urk.

BEROEPEN

Te Emmeloord:
ds. G.W.S. Mulder te Zoetermeer;
Te Goudswaard,
ds. G.J.N. Moens te Meliskerke.

BEDANKT

Voor Beekbergen:
ds. W.J. Karels te Hardinxveld-Giessendam;
Voor Benthuisen en Nieuwdorp:
ds. M. Joosse te Hendrik-Ido-Ambacht;
Voor Oud-Beijerland,
ds. G. Beens te Kootwijkerbroek;
Voor Rotterdam-Alexanderpolder en
Rotterdam-Zuidwijk,
ds. G.W.S. Mulder te Zoetermeer.

■ PASTORIEZORGEN DS. A. MOERKERKEN

In de achterliggende weken zijn er nieuwe zorgen openbaar gekomen in de gezondheid van onze geliefde broeder ds. A. Moerkerken. Bij alle zwakheden werd een kwaadaardig gezwel geconstateerd in een van de nieren. Er moest spoedig een operatie verricht worden. Op zondag 4 november heeft deze plaatsgevonden. Gelukkig zijn er geen uitzaaiingen. Een gehele nier is weggenomen. Inmiddels mag hij weer thuis zijn. Er zijn enkele weken nodig om aan sterken. We hopen van harte dat de kwaal geheel is weggenomen. Ook geve de Heere dat hij het werk aan onze Theologische School en de prediking in de gemeente van Capelle-West weer mag voortzetten.

Met de psalmdichter geve de Heere de verzuchting: 'En nu, wat verwacht ik, o Heere? Mijn hoop, die is op U'. Dit is een hoop die niet beschaamd maakt. De eeuwige God geve aan onze medebroeder, zijn vrouw en die hem lief zijn, rust in het hart. Dit kan, zelfs in deze moeilijke weg. Het gebed worde vermenigvuldigd onder ons, voor hem en degenen die hem omringen. Als God er in meekomt zijn deze grote zorgen niet zonder zegen. De Heere gedenke onze broeder en make het wel in de onbekende toekomst.

CN

■ HERDENKING 75-JARIG BESTAAN Geref.GEMEENTE MIJDRECHT

Op **maandag 25 november** hoopt de Geref. Gemeente Mijdrecht 75 jaar te bestaan. Ter herdenking hiervan hoopt onze consulent ds. M. Mondria in de avonddienst op de dankdag op **woensdag 20 november** voor te gaan. Aanvang: 19.30 uur. Adres kerkgebouw: Stadhouderslaan 2, Mijdrecht. Kerkenraad Geref. Gemeente Mijdrecht

■ DOVENDIENST TE THOLEN

Op **16 november** hoopt ds. C. Sonneveld voor te gaan in een aangepaste kerkdienst voor doven en slechthorenden in het kerkgebouw van de Geref. Gemeente te Tholen, Ds. G.H. Kerstenstraat 2. Aanvang: 15.00 uur. Horenden zijn eveneens hartelijk welkom.

■ VERSLAG VERGADERING CLASSIS AMSTERDAM 26 SEPT. 2013

Namens de roepende kerk van Amsterdam opent ds. G. Heijkamp de vergadering met Schriftlezing en gebed. Vervolgens memoreert hij het plotselinge overlijden van Cornelis Johannes Smits op 60-jarige leeftijd, sinds 2008 ouderling van de gemeente van Lisse. Op 13 april

overleed Lammert Bax op de leeftijd van 84 jaar, oud-ouderling van de gemeente van Westzaan, welke gemeente hij 31 jaar in het ambt mocht dienen. De achtergebleven weduwe, kinderen en overige betrekkingen wordt de ondersteuning des Heeren toegewenst. De ouderlingen J. Oldenhage en K. Brandemann van de gemeente van Lisse mochten resp. hun 40- en 25-jarig ambtsjubileum gedenken. Het moderamen wordt als volgt samengesteld: ds. G. Heijkamp, preses; C.W. Bos, quaestor; C. Vonk Noordegraaf, scriba en G.P. de Vries, assessor.

Door de Classicale Evangelisatie Commissie is gevraagd om dhr. C. van Leenen te benoemen als coördinator voor de post Amsterdam. Hierbij wordt de vraag gesteld wat de taak van een coördinator is op een post met een evangelist en een moedergemeente die vaak ook nog een contactpersoon binnen de kerkenraad heeft. Diens taak is het verrichten van organisatorische werkzaamheden waardoor de evangelist meer tijd krijgt voor het eigenlijke evangeliseren. Op een post zonder evangelist zoals in Alkmaar is de coördinator aanspreekpunt voor zaken die betrekking hebben op de inloop. De contactpersoon van de moedergemeente is aanspreekpunt voor pastorale zaken en regelingen die betrekking hebben op de zondagse samenkomsten en de werkzaamheden die samenhangen met de daar aanwezige leden, zoals catechisatie, Bijbelstudie.

Bij de rondvraag komt de landelijke overheveling van zorgtaken naar de bur-

gerlijke gemeenten aan de orde en de mogelijke gevolgen voor de diaconieën. De classisdiakenen zijn er onlangs over geïnformeerd en op de website van DMZ staat ook informatie hierover.

Den Helder zal de classis voor een vergadering op woensdag 29 januari 2014 bijeenroepen.

Hierna sluit ouderling De Vries namens de roepende kerk de vergadering op de gebruikelijke wijze.

C. Vonk Noordegraaf, scriba

■ RECTIFICATIE

In plaats van een meditatie van mij is er door een misverstand van mijn zijde vanuit mijn bestanden een meditatie van ds. A. Moerkerken in De Saambinder van 31 oktober jl. geplaatst met mijn naam eronder.

Mijn oprechte excuses hiervoor.

ds. J. van Rijswijk

■ MUTATIES KERKELIJK JAARBOEK 2013

* Pag. 45, **EMERITUSPREDIKANTEN.**

Ds. A.B. van der Heiden is verhuisd naar Doetinchem, Wiltinksbrug 4, 7002 LG, tel. (0314) 745009, e-mail: abvdheiden@kliksafe.nl

* Pag. 214, **gemeente HENDRIK-IDO-AMBACHT**

Scriba van de diaconie is nu:

A. van Elsäcker,
Daniël van de Merwedestraat 25,
3341 GB Hendrik-Ido-Ambacht,
tel. (078) 6823371,
e-mail: vanel sackergghia@kliksafe.nl

BERICHTEN

■ BENOEMING ALGEMEEN SECRETARIS DEPUTAATSCHAP EVGG

Het deputaatschap voor Evangelisatie van de Geref. Gemeenten (EVGG) heeft per 1 januari 2014 dhr. G. Geijtenbeek uit Goes benoemd in de vacature van algemeen secretaris. Dhr. Geijtenbeek is nu werkzaam als accountmanager bij een fabrikant van veiligheidskleding in Goes. Eerder vervulde hij geruime tijd een leidinggevende binnendienstfunctie binnen ditzelfde bedrijf. Hij 45 jaar, gehuwd

en vader van twee kinderen. Tevens dient hij de Geref. Gemeente van Goes als ouderling.

■ VRIJWILLIGER GEZOCHT

In 1984 werd op initiatief van ds. K. de Gier de wens, om te komen tot een gestructureerde vorm van archiefzorg, gerealiseerd met de oprichting van een sectie Kerkelijke Archieven. Deze sectie ressorteerde onder het toenmalige Deputaatschap Algemene Kerkelijke Zaken. Dit deputaatschap heet sinds enige tijd: Deputaatschap Kerkelijke Dienstverle-

ning (DKD). Gelijktijdig is de naam sectie Kerkelijke Archieven omgevormd tot: Werkgroep Archieven behorende tot het deputaatschap DKD.

De taak van de Werkgroep Archieven is dezelfde gebleven: zorgdragen voor o.a. het bijeenbrengen, archiveren en ontsluiten van archiefstukken van de zogenaamde 'meerdere kerkelijke vergaderingen'. Dat zijn acta/notulen van de generale en particuliere synoden en classes, etc.

Jarenlang werden deze stukken geanalyseerd en in een gegevensbestand ingevoerd door de inmiddels oud-deputaat ing. M.K. Treur te Zeist. Gelet op zijn gevorderde leeftijd ziet de Werkgroep al enige tijd uit naar een vervanger van hem die dit werk kan voortzetten. Tot nog toe hebben onze pogingen geen resultaat opgeleverd.

Vandaar dat we via deze oproep een poging doen om in de breedte van onze gemeenten contact te krijgen met een vrijwilliger die deze taak op zich wil nemen. Wat komt bij dit werk kijken? Accuratesse, bekendheid met Microsoft Access (2007), enig inzicht in de kerkelijke structuren en uiteraard interesse. Het betreft een vrijwilligersfunctie, waaraan een reiskostenvergoeding is verbonden. Verdere informatie kunt u krijgen bij de heer M.K. Treur, bereikbaar onder tel. nr. 030-695 86 96.

Namens de Werkgroep Archieven,
J. Mastenbroek, secretaris

■ WEBSITE ZENDING

Op de website van Zending Gereformeerde Gemeenten (www.zgg.nl) komt steeds meer informatie beschikbaar. Zo vindt u hier actuele berichten rondom het zendingswerk, informatie over de zendingsvelden en diverse activiteiten die voor de zending gehouden worden. En wilt u het zendingswerk steunen door het kopen van een boek, cd of kaarten? Van alle producten in de webshop is de winst voor het zendingswerk. Kijk op www.zgg.nl/webshop voor de producten en de diverse aanbiedingen.

■ OUDERAVOND HELPENDE HANDEN TE SCHERPENZEEL

Op **dinsdag 26 november** is er in de kerk van de Geref. Gemeente van Scherpenzeel een ouderavond, te organiseren door Helpende Handen, afd. Midden-Nederland. Thema: Bijbelvertelling op niveau. Samen zoeken naar antwoorden. Het gaat over de Bijbelvertelling aan kinderen met een beperking. Hoe kan het aangepast worden aan het niveau van degene die aan onze zorgen is toevertrouwd? Hoewel de avond allereerst voor ouders of andere verzorgers is be-

doeld, zijn deze keer ook begeleiders van instellingen, die regelmatig uit de Bijbel vertellen aan hun cliënten, van harte uitgenodigd. Na de opening zal het onderwerp worden verzorgd door Laura Zwofink-den Besten, onderwijsadviseur bij Driestar Educatief en schrijfster van eenvoudige kinderbijbels ('Kijk en luister' en 'Kijk en lees').

Adres kerk: Renes 121, Scherpenzeel (aan de rondweg).

De avond begint met inloop: 19.45-20.00 uur en eindigt uiterlijk 22.00 uur.

■ INGEBRUIKNAME ORGEL EN ORGELBESPELING - BEZICHTIGING TE SCHERPENZEEL

Op **donderdag 21 november** zal het nieuwe Boogaard-orgel in de kerk van de Geref. Gemeente van Scherpenzeel in gebruik genomen worden. Aanvang: 19.30 uur. De orgelbouwer zal het orgel overdragen aan de kerkenraad, adviseur Herman van Vliet zal het orgel bespelen en ds. A. Verschuure zal een meditatie houden.

Op **zaterdag 23 november** zal er een open middag zijn. Gelegenheid tot korte orgelbespeeling tussen 13.00 en 14.30 uur. Opgave hiervoor tot **20 november** via orgelcie.scherpenzeel@gmail.com. Van 14.30-16.00 uur is er gelegenheid tot bezichtiging van het orgel. Vanaf 16.15 uur geeft Herman van Vliet een bespeeling.

■ ZANG- EN MUZIEKAVONDEN Barneveld-Zuid

Psalmsamenzangavond (met bovengestemd) met en voor mensen met een beperking op **zaterdag 30 november**, aanvang: 19.30 uur, in de kerk van de Geref. Gemeente te Barneveld-Zuid, m.m.v. het koor van 't Schild te Barneveld en organisten Kees Blaak en Andries van Vliet. Algehele leiding en bijbelvertelling: ds. de Wit. Collecte voor vakantieweken voor mensen met beperking.

Emmeloord

Zang- en muziekavond op **zaterdag 23 november**, aanvang 19.30 uur, in de Moriakerk in Emmeloord, m.m.v. een muzikaal trio met orgel, piano en panfluit, en de kinderkoren De Jonge Bethelzangers uit Lelystad en De Jonge Lofstem uit Emmeloord. Voor meer informatie: www.gergememmoord.nl

Goes

Adventzangavond (met muzikale intermezzo's en samenzang) op **zaterdag 7 december**, aanvang: 19.30 uur, in de Westerkerk te Goes, m.m.v. het mannenkoor De Lofzang, aldaar, organist Jos Oreeel en pianist Lennart Moree. Spreker:

dhr. G.A. Terlouw over het thema: "Verwacht u Zijn komst?"

Gouda

Orgelconcert (met samenzang) op **zaterdag 23 november**, aanvang: 20.00 uur, in de kerk van de Geref. Gemeente te Gouda, Nieuwe Gouwe Oostzijde 2b, m.m.v. Christiaan Ingelse, orgel en instrumentaal ensemble.

Middelburg-Zuid

Koor- en samenzangavond, te organiseren door de Bond van zangverenigingen van de Geref. Gemeenten, regio Zeeland, op **zaterdag 30 november**, aanvang: 19.30 uur, in de kerk van de Geref. Gemeente te Middelburg-Zuid, m.m.v. het jeugdkoor Blijde Stemmen uit Middelburg-Centrum, het gemengd koor Soli Deo Gloria uit Oostkapelle en het gemengd koor Deo Favente uit Arne-muiden.

Veenendaal

Zang- en orgelavond op **zaterdag 16 november**, aanvang: 19.30 uur, in de Adventkerk, aldaar, m.m.v. het Ridderkerks Mannenkoor, het mannenkoor 'Canticum' uit Gouda, het kinderkoor De Kleine Harp en het tienerkoor Jedidjah uit Veenendaal, en enkele instrumentalisten. Ds. B. Labee verzorgt de opening, een meditatie en de sluiting. Collecte voor Bethesda, een woon- en dagbestedingslocatie van Siloah in Den Dolder.

■ VERKOPINGEN

Gorinchem

Verkoping door de vrouwenvereniging Alle den Volcke Te Gorinchem, op **zaterdag 16 november**, van 10.00-14.00 uur, in het kerkgebouw van de Geref. Gemeente, aldaar, Paardenwater 23. De opbrengst is t.b.v. zending en evangelisatie.

Middelburg-Centrum

Verkoping door de vrouwenvereniging Persis te Middelburg-C op **zaterdag 23 november**, van 10.30-14.00 uur, in de Ter Hoogekerk, Willem Teellinckstraat 3, aldaar. De opbrengst is bestemd voor verschillende goede doelen.

Nunspeet

Verkoping door de vrouwenvereniging Martha te Nunspeet op **donderdag 21 november** in het kerkgebouw van de Geref. Gemeente, aldaar, Brinkersweg 17. De verkoping duurt van 10.15-12.30 uur en van 14.00-19.00 uur. De opbrengst is voor de zending en evangelisatie.

Oud-Beijerland

Verkoping door de vrouwenvereniging

Alle den Volcke te Oud-Beijerland op **zaterdag 16 november** van 10.00-14.30 uur, in de Bethabarakerk, Jan Lievenslaan 12, aldaar. De opbrengst is t.b.v. de zending.

Stolwijk

Verkoping door de zendingsvereniging Kleine Kracht te Stolwijk op **zaterdag 23 november**, van 13.45-17.00 uur, in het Hervormd centrum Rehoboth (achter de Herv. Kerk). De opbrengst is voor zen-

ding en evangelisatie.

■ REGIOAVOND MANNEN-VERENIGING CAPELLE A/D IJSSEL

Regioavond, te organiseren door de mannenvereniging Philadelphia te Capelle a/d IJssel-Middelwatering, op **donderdag 21 november**, aanvang 20.00 uur, in de Elimkerk, Merellaan 346, aldaar. Spreker: dhr. W. Visser uit Nunspeet over de Stichting Vrienden van Heidelberg en Dordrecht.

KERKDIENTEN

■ ZONDAG 17 NOVEMBER 2013

Aagtekerke 9.30 en 19.00 uur ds. D.W. Tuinier; Aalburg 9.30 en 18.00 uur ds. J. van Rijswijk; Aalst 14.30 uur ds. J. van Rijswijk; Alblasserdam 9.30 en 16.30 uur ds. B. van der Heiden; Alphen a/d Rijn 18.30 uur ds. G. Hoogerland; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur ds. W. Visscher; Apeldoorn 10.00 (H.A.) en 17.00 uur ds. A. Schreuder; Barneveld-Centrum 9.30 en 19.00 uur ds. D. de Wit; Beekbergen 19.00 uur ds. J.M. Kleppe; Berkenwoude 19.00 uur ds. G. Clements; Bodegraven 10.00 uur ds. H. Paul en 19.00 uur ds. H. Hofman; Borssele 9.30 (H.A.) en 18.00 uur ds. C. van Krimpen; Boskoop 18.00 uur stud. H. van der Heiden; Breda 15.00 uur ds. W.J. Karels; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 10.00 en 16.30 uur ds. W. Silfhout; Capelle a/d IJssel-West 10.00 uur ds. A. Moerkerken en 18.30 uur ds. C. van Ruitenburg; De Valk-Wekerom 9.30 en 19.00 uur ds. B.J. van Boven; Delft 16.30 uur ds. J. Driessen; Den Helder 10.00 en 19.00 uur stud. P.G. Heijkamp; Deventer 10.00 uur stud. H.A. van Zetten en 17.00 uur ds. K. Boeder; Dinteloord 10.00 (H.A.) en 18.30 uur ds. J. Schipper; Doetinchem 9.30 en 18.30 uur ds. A.P. Baaijens; Dordrecht 10.00 en 16.30 uur ds. H. Hofman; Emmeloord 18.15 uur ds. R. Kattenberg; Enkhuizen 9.30 uur ds. G. Heijkamp en 16.00 uur stud. P.G. Heijkamp; Enschede 15.00 uur ds. A. Schreuder; Enter 9.30 uur ds. A.B. van der Heiden en 18.30 uur stud. H.A. van Zetten; Ermelo 9.30 en 18.30 uur ds. P. Melis; Genemuiden 9.30 en 15.30 uur ds. C. Hogchem; Goes 9.30 en 18.00 uur ds. C.J. Meeuse; Gorinchem 10.00 en 16.00 uur ds. L. Blok; Gouda 9.30 en 16.30 uur ds. G. Clements; Goudswaard 10.00 (H.A.) en 18.00 uur ds. A. Vermeij;

's-Gravenhage 10.00 en 15.30 uur stud. P.D. den Haan; 's-Gravenpolder 9.30 en 18.00 uur ds. S.W. Janse; 's-Gravenzande 18.00 uur (H.D.) ds. G.W.S. Mulder; Groningen 10.00 en 16.00 uur ds. J.B. Zippro; Haamstede 18.30 uur (H.D.) ds. R.A.M. Visser; Hardinxveld-Giessendam 9.30 en 18.00 uur ds. W.J. Karels; Herkingen 14.30 uur ds. E. Bakker; Hilversum 10.00 en 16.00 uur ds. G. van Manen; Hoedekenskerke 14.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Hoofddorp 9.30 uur ds. J. Driessen; Hoogeveen 19.00 uur ds. A. Schot; Houten 10.00 uur ds. C.G. Vreugdenhil; Kampen 9.30 en 15.00 uur ds. J. IJsselstein; Kapelle-Biezelinge 18.00 uur ds. A.A. Brugge; Klaaswaal 9.30 en 18.00 uur ds. G.J. van Aalst; Kootwijkerbroek 10.00 en 19.00 uur ds. G. Beens; Kortgene 17.00 uur ds. G.J.N. Moens; Krabbendijke 9.30 en 18.00 uur ds. C. Sonneveld; Krimpen a/d IJssel 9.30 en 16.30 uur ds. C. van Ruitenburg; Leerdam 18.00 uur ds. G. Pater; Leiderdorp 10.00 uur ds. J.S. van der Net en 18.00 uur ds. M. Joosse; Lelystad 10.00 en 16.00 uur (H.D.) ds. R. Kattenberg; Lisse 10.00 en 15.30 uur ds. M. Joosse; Marknesse 19.15 uur ds. J.B. Zippro; Meeuwen 19.00 uur ds. L. Blok; Meliskerke 9.30 en 14.30 uur ds. G.J.N. Moens; Melissant 10.00 en 18.00 uur ds. E. Bakker; Middelburg-Centrum 9.30 en 18.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Middelburg-Zuid 9.30 en 16.00 uur ds. J.J. Tanis; Middelharnis 9.30 en 18.00 uur ds. S. Maljaars; Mijdrecht 19.00 uur ds. G. van Manen; Moerkapelle 9.30 en 18.30 uur ds. C. Harinck; Naaldwijk 16.00 uur ds. G.W.S. Mulder; Nieuwdorp 14.00 uur ds. S.W. Janse; Nieuwerter Aa 15.30 uur stud. W.A. Zondag; Nieuwerkerk 15.30 uur stud. H. Brons; Nijkerk 9.30 en 14.30 uur ds. G. Pater; Nisse 14.30 uur ds. C.J. Meeu-

se; Nunspeet 9.30 en 15.00 uur ds. A. Schot; Oosterend (Texel) 10.00 en 16.00 uur ds. G. Bredeweg; Oosterland 10.00 en 18.30 uur stud. H. Brons; Oostkapelle 9.30 (H.A.) en 15.00 uur ds. A.A. Brugge; Opheusden 10.00 (H.D.) en 18.30 uur ds. G.M. de Leeuw; Oude-Tonge 10.00 (H.A.) en 18.00 uur ds. A.J. Gunst; Puttershoek 10.00 uur ds. J. Mijnders en 18.30 uur ds. M.J. van Gelder; Rhenen 15.30 uur ds. A. Verschuure; Ridderkerk-Slikkerveer 16.00 uur ds. J.S. van der Net; Rijssen-Noord 9.30 en 18.30 uur ds. C.A. van Dieren; Rijssen-West 9.30 en 18.30 uur (H.D.) ds. J. van Laar; Rotterdam-Alexanderpolder 10.00 uur ds. M. Golverdingen en 15.30 uur ds. M.J. van Gelder; Rotterdam-Centrum 19.00 uur stud. P.D. den Haan; Rotterdam-IJsselmonde 9.30 (H.A.) en 16.30 uur ds. L. Terlouw; Rotterdam-Zuidwijk 16.00 uur ds. C.G. Vreugdenhil; Scherpenzeel 10.00 en 18.30 uur ds. A. Verschuure; Scheveningen 16.30 uur ds. H. Paul; Sint Annaland 14.30 uur ds. S. Maljaars; Sint Philipsland 9.30 en 14.30 uur stud. H. van der Heiden; Sliedrecht 9.30 en 18.00 uur ds. A.T. Huijser; Soest 16.00 uur ds. A.B. van der Heiden; Spijkenisse 19.00 uur ds. W. Silfhout; Sprang-Capelle 15.00 uur ds. P. Mulder; Stolwijk 10.00 en 15.00 uur ds. G. Hoogerland; Terneuzen 10.00 en 15.30 uur ds. R.A.M. Visser; Terwolde - De Vecht 9.30 en 14.30 uur ds. K. Boeder; Tricht-Geldermalsen 10.00 (H.D.) en 18.30 uur ds. P. Mulder; Uddel 10.00 (H.A.) en 18.30 uur ds. G. Mouw; Urk 10.00 en 17.00 uur ds. J. van Belzen; Utrecht 10.00 en 18.30 uur ds. A.J. de Waard; Veen 15.00 uur ds. A.T. Huijser; Veenendaal 9.30 en 16.30 uur ds. B. Labee; Vlaardingingen 10.00 en 16.30 uur ds. J.W. Verweij; Waarde 14.00 uur ds. C. Sonneveld; Waardenburg 10.00 en 18.30 uur ds. M. Mondria; Wageningen 10.00 en 18.30 uur stud. W.A. Zondag; Werkendam 10.00 en 18.00 uur ds. M. Karens; Westkapelle 14.00 uur ds. D.W. Tuinier; Westzaan 15.30 uur (H.D.) ds. G. Heijkamp; Wierden 15.00 uur stud. H.A. van Zetten; Woerden 10.00 uur ds. M.J. van Gelder en 19.00 uur ds. L. Terlouw; Zeist 10.00 en 18.30 uur ds. J.J. van Eckveld; Zoetermeer 10.00 uur ds. G.W.S. Mulder; Zwijndrecht 15.30 uur ds. J. Schipper; Zwolle 15.00 uur ds. P. Melis.

■ DINSDAG 19 NOVEMBER 2013

Amersfoort 19.30 uur ds. W. Visscher; Dirksland 19.30 uur ds. J. Schipper; Polderoijen 19.30 uur ds. C.A. van Dieren; Stad aan 't Haringvliet 19.30 uur ds. W. Silfhout; Uddel 19.30 uur ds. G. Mouw; Urk 19.30 uur ds. J. van Belzen.

■ WOENSDAG 20 NOVEMBER 2013

Aagtekerke 19.00 uur (afscheidsdienst) ds. D.W. Tuinier; Beekbergen 19.30 uur ds. M. Joosse; Brakel 14.30 uur ds. A.T.

Huijser en 19.00 uur ds. W.J. Karels; Den Helder 10.00 en 15.30 uur ds. G.W.S. Mulder; Eindhoven 15.00 en 19.30 uur ds. H. Hofman; Ermelo 19.30 uur ds. P. Melis; Goudswaard 9.30 en 14.30 uur ds. A. Vermeij en 19.30 uur ds. G.J. van Aalst; Hellevoetsluis 19.30 uur (afscheidsdienst) ds. L. Terlouw; Hoofddorp 19.45 uur ds. G. Pater; Meeuwen 9.30 uur ds. M. Mondria en 19.30 uur ds. J. van Rijswijk en 15.00 uur ds. J. van Rijswijk; Mijdrecht 14.00 en 19.30 uur ds. M. Mondria; Nijkerk 19.30 uur ds. C. van Krimpen; Opheusden 19.30 uur ds. G.M. de Leeuw; Poortvliet 10.00 uur ds. G.J.N. Moens en 18.30 uur stud. P.G. Heijkamp en 14.30 uur ds. C. Sonneveld; Rijssen-Noord 19.30 uur ds. C.A. van Dieren; Rotterdam-Alexanderpolder 19.30 uur ds. W. Visscher; Rotterdam-Centrum 10.00 en 15.00 en 19.45 uur ds. J.W. Verweij; Scherpenisse 9.30 uur en 18.30 uur ds. E. Bakker en 14.00 uur ds. J. Schipper; Sint Annaland 9.30 en 18.30 uur ds. J. Schipper; Sint Philipsland 9.30 uur ds. S. Maljaars en 18.30 uur ds. A.J.

Gunst; Stolwijk 19.30 uur ds. G. Hoogerland; Tholen 10.00 en 14.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Vlaardingen 19.30 uur ds. B. van der Heiden; Wageningen 19.30 uur ds. G. van Manen; Werkendam 19.30 uur ds. M. Karens; Woerden 19.30 uur ds. A. Schot; Zeist 19.30 uur ds. J.J. van Ekeveld; Zwolle 19.30 uur ds. G. Bredeweg.

■ DONDERDAG 21 NOVEMBER 2013

Apeldoorn 19.30 uur ds. J.J. van Ekeveld; Delft 19.30 uur ds. M. Mondria; Kampen 19.30 uur ds. J. IJsselstein; Lisse 14.00 uur (huw.bev.) ds. G.W.S. Mulder; Naaldwijk 19.45 uur ds. A.A. Brugge; Oud-Beijerland 19.30 uur ds. J. van Belzen; Oud-dorp 19.30 uur ds. C. van Ruitenburg; Ridderkerk-Slikkerveer 19.30 uur ds. W. Visscher; Rotterdam-IJsselmonde 19.30 uur ds. G.M. de Leeuw; Utrecht 19.30 uur ds. A.J. de Waard.

■ ZATERDAG 23 NOVEMBER 2013

Ede 15.00 uur (aangepaste kerkdienst) ds. A.A. Brugge.

■ EVANGELISATIESAMENKOMSTEN- ZONDAG 17 NOVEMBER 2013

Alkmaar (Willem Buytewechstraat 2, Alkmaar) 10.00 uur evang. G. Baan; Amsterdam (Looiersgracht 70) 10.30 en 17.00 uur evang. J. Krijgsman; Emmen (Prinses-selaan 6 l) 9.30 en 15.30 uur evang. C. van Drunen; Leeuwarden (Achter de Hoven 2c) 9.30 en 16.00 uur evang. S. de Visser; Merksem (Jaak de Boeckstraat 21-23, Merksem) 10.00 uur evang. A. van Setten; Tilburg (Offenbachstraat 105) 10.00 uur evang. H.J. van den Boogaart en 18.30 uur evang. H.J. van den Boogaart.

Voor alle in dit nummer genoemde toekomstige data geldt:

Indien de Heere wil en wij leven.

ADVERTENTIES

Voor een zorgzame begeleiding

KOSTER
Begrafenisonderneming

Barneveld,
Scherpenzeel e.o.
A. Koster
Telefoon: 033 277 0555

Kantoor: Stationsweg 411
3925 CD Scherpenzeel

Centraal nummer (24 uur):
033 277 0555

De eerste sneeuw is al weer gevallen.
Voor sneeuwwandelen, langlaufen,
skiën maar vooral rust in de
Zwitserse Alpen!
www.residencefiesch.nl

Alle nieuwe titels
www.derooboeken.nl
078 - 6124081

AMBTSKLEDING...

Klamar's
FASHION

's-Gravenstraat 63 | 4431 AB 's-Gravenpolder
0113 - 31 63 64 | 06 14 53 15 28
info@klamarsfashion.nl | www.klamarsfashion.nl
ADVIES AAN HUIS MOGELIJK!

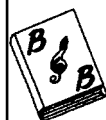
UTRECHT

TE KOOP HOEKWONING
(13 jaar oud) 5 slaapkamers
Prijs: € 285.000,
Info: 06 54 694 105

Te huur; woning benedenverd.
te EDE. In centrum.
1 slaapkamer. Tel 06-14948171

AANGEBODEN: Begeleiding voor
KINDEREN met pgb. of hulp aan
SENIOREN (licht huishoudelijk werk,
assisteren boodschappen e.d.).
Jonge vrouw, beschikbaar voor
een of meerdere middagen in de
omgeving van Barneveld.
Leeftijd 21 jaar, in bezit van opleiding
SAW (Sociaal Agogisch Werker).
Voor meer info/inlichtingen:
0342-420070 of 06-30784620

Luxe fotokaarten
voor elke gelegenheid
Scherpe prijs voor uw eigen
vereniging en/of goede doel.
www.scheurfotokaarten.nl

BOEKEN EN MUZIEK
VAN DER BOOM
Voorstraat 41 - 3245 BG Sommelsdijk
Tel. (0187) 48 26 14 - Fax (0187) 48 45 20

Lastminute! Voordelig met het
hele gezin in eigen sfeer naar zon,
water en bergen?
Voor €495,- all-in per week staat
uw stacaravan in Oostenrijk
klaar. Kerkdiensten en recreatie-
activiteiten voor jong en oud.
Kijk nu voor **lastminute prijzen**
op www.es-vakanties.nl
of bel 055 3030083

Boekhandel
De ZONNEBLOEM
Dorpsstraat 164 - Scherpenzeel (gld)
033-2774355
www.boekhandeldezonnebloem.nl

Begrafenisverzorging I. Janssen

Dag en nacht bereikbaar op
0113 - 33 09 36
06. 53 23 73 20

*Dienstverlening in geheel
Zeeland*

www.begrafenisverzorging-janssen.nl
Havikskruid 10, 4421 MN Kapelle

Wij verzorgen geen crematies

H Heijkop's
Houtsnijwerk
Houtsnijwerk.nl

Uw trouwtekst in hout uitgesneden?
Tel. 0418-551383
www.houtsnijwerk.nl

kina
begrafenisverzorging

D.W. Schipper
010-458 31 12
Capelle a/d IJssel

J. Kooijman
0182-58 39 32
Gouda

Dag en nacht bereikbaar

WIJ VERZORGEN ALLEEN BEGRAFENISSEN

**Reformatrice
Psychologenpraktijk
Nederland**

Identiteitsbewust, Persoonlijk, Vertrouwend, Doelgericht

Wij bieden identiteit bewuste **hulp** aan **kinderen, jongeren** en **volwassenen** met o.a.:

- Relatieproblemen
- Opvoedingsvragen
- Gedragsproblemen
- Traumatische ervaring(en)
- Gezinsproblemen
- Persoonlijke problematiek (zoals Depressie, Angst, Identiteitsvragen)
- Arbeidsproblemen
- Autisme Spectrum Stoornis

Voor meer informatie of aanmelding:

078 - 69 32 808

Adres: Plantageweg 5, 2951 GN Alblasterdam
info@rpnederland.nl www.rpnederland.nl

- Nette **hulp** bij het **huishouden** voor vader?
- Beter omgaan met uw zoon met **autisme**?
- Weer een **gezellige gezinsmaaltijd**?
- Hulp bij het **douchen** voor uw moeder door een bekwame verzorgende?
- **Mantelzorg**ondersteuning?

Agathos is een reformatrice organisatie en biedt zorg en hulp aan iedereen die dat nodig heeft.

(010) 26 40 777

www.agathos-thuiszorg.nl

Agathos is onderdeel van Lelie zorggroep (leliezorggroep.nl).

Psychologenpraktijk
Brouwer

- Onderzoek
- Advies
- Begeleiding
- Behandeling

O.a.: ADHD · angst · burn-out · depressie
faalangst · fobie · gedragsproblemen
identiteitsproblemen · lichamelijke
spanningsklachten · negatief zelfbeeld
onzekerheid · opvoedingsproblemen
paniek · piekeren · PDD-NOS
relatieproblemen · slaapproblemen
somerheid · spanning · stress
syndroom van Asperger

Informatie en aanmelding via:

T 0180 - 42 69 55

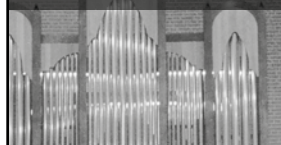
E info@psychbrouwer.nl

I www.psychbrouwer.nl

Vestigingen in: Ridderkerk, Barneveld en Meteren

Orgelbouw Advies Commissie

een betrouwbare partner!

nieuwbouw · restauratie · overplaatsing · onderhoud

ook voor **akoestische
vraagstukken**

Neem voor meer informatie
contact op met

Dhr. H. den Hollander

Tel. **(010) 435 44 35**

Vereniging van
Organisten der
Gereformeerde
Gemeenten

E. Treur
Kroostweg 22
3704 ED Zeist
Telefoon 030 - 6924258
Mobiel: 06 - 57315689
www.begrafenisondernemingtreur.nl
info@begrafenisondernemingtreur.nl

Begrafenisonderneming Treur

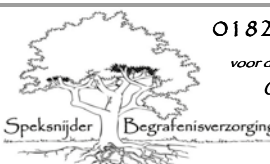
Wij verzorgen alleen begrafenissen

in- en verkoop
THEOLOGISCHE BOEKEN
www.boekhandelversprille.nl

Boekhandel en antiquariaat Versprille

Noordweg 11 Krabbendijke.
0113-502004. Maandag gesloten

0182 - 35 15 20

voor de *Krimpenerwaard*
Gouda & omstreken

www.speksnijderbegrafenisverzorging.nl

NIEUWE UITGAVEN - ZOJUIST VERSCHENEN

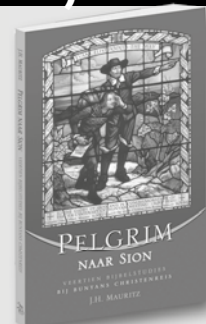
Dr. H.J. Agteresch
Ziekten en genezing in de Bijbel
In de tijd van de Bijbel leden mensen aan ziekten die nu nog volop voorkomen.
166 blz. p.b. 33125928
17,50

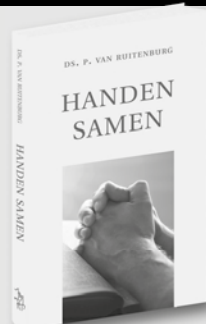
Ds. G. van Manen
Het mooiste lied van een Koning
Acht overdenkingen over Psalm 45.
150 blz. geb.
33125843
15,90

Ds. A. Moerkerken
De ziener van Patmos
Acht overdenkingen over Openbaring.
139 blz. geb.
33125911
14,90
verschijnt binnenkort

J.H. Mauritz
Pelgrim naar Sion
Veertien bijbelstudies bij Bunyans Christenreis.
71 blz. p.b.
33125652
8,90

Ds. P. van Ruitenburg
Handen samen
Over wat bidden is en over hoe de Heere leert bidden.
93 blz. geb.
33125959
14,90

Ds. P. van Ruitenburg
Moed houden
Bijbelse voorbeelden van mensen die moed kregen.
69 blz. geb.
33125966
9,90

Den Hertog uitgeverij

Elzenkade 6 - Houten

Postbus 150, 3990 DD Houten

AL ONZE UITGAVEN ZIJN OOK IN UW BOEKHANDEL VERKRIJGBAAR

Tel. (030) 637 34 34

E-mail: boeken@hertog.nl

www.hertog.nl

Verschenen!!!!

De oestervisser van Yerseke

Gods wonderlijke leiding in het leven van Bastiaan Broere

Bastiaan moest op jonge leeftijd zijn vader missen. Hij was zelf nog maar 10 jaar toen er al veel in hem omging, maar hij kon zijn zorgen niet kwijt. Na 5 jaren van een groot gemis en strijd, mocht hij onverwacht delen in Gods onbegrijpelijke zondaarsliefde. Later is hij vertrokken naar Amerika, waar hij trouwde en een leven met veel zorgen doorleefde, maar elke keer weer bleef de Heere getrouw, hoewel door hele diepe wegen. Hij vond daar ook een zielenvriend in Jacob de Waal uit Bruinisse. Later werden zij geconfronteerd met de verschrikkelijke burgeroorlog. Toen was het op zijn leven gemunt en moest hij vluchten. De uitzonderlijke bewaring, maar ook zijn bijzonder sterk geloof, wordt op een eerlijke en op een boeiende wijze beschreven. *Jong en oud moet dit aanspreken!*

Herdrukken: Jonge Zangers deel 1 t/m 10

Het levenseinde en de verwachting van ca. 50 jongeren!

Van foto's en toelichting voorzien. Al deze boeken per stuk

€ 9,75

Bestellen bij de boekhandel of bij:

**Uitgeverij 'Middelburg', 't Zanddorp 2
Tel. 0118 - 625472, 4335 AJ Middelburg**

Annette van Maaren (Msc.)
Reformatisch Psycholoog

Haastrecht Oudewater
Montfoort Gouda
0348-558000 of 06-42504158
www.phhaastrecht.nl

Psychologische Hulpverlening

Begrafenisverzorging Van der Vliet

Voor een stijlvolle begrafenis.

in Elspeet en omstreken
G.J. van der Vliet, Boekweitweg 22,
8075 CP ELSPEET
Tel: 0577-492830 of 06-12934519
b.g.g. 06-53432144

Dag en nacht voor u bereikbaar.
Wij verzorgen alleen begrafenis.

Psychologiepraktijk Van Pelt

Behandeling van volwassenen
met psychische problemen

Rozenhof 33-303 • 3311 JT Dordrecht
T 078-2000250 • E info@praktijkvanpelt.nl
www.praktijkvanpelt.nl

2013: MARTELAREN WERELDWIJD

Eén op de 120 christenen komt om
vanwege zijn/haar geloof!

Steun huisgemeenten in China

De Vervolgde Kerk verdient uw aandacht.
Bovenal uw gebeden.

1,2 miljoen christenen stierven in de achterliggende
jaren in China! Uw hulp is dringend nodig.

**Gedenk hen die in
gevangenis kwijnen**

U kunt uw gift overmaken op
NL 02 INGB 0000 320 666
t.n.v. Stichting China
Dank u.

Postbus 1150 | 3900 BD Veenendaal

De Saambinder Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofdredacteur:
ds. G.J. van Aalst

**Bijdragen van medewerkers en boeken
ter recensie aan:**

ds. G.J. van Aalst,
Molendijk 136, 3286 BK Klaaswaal
tel. 0186-576990, fax 0186-575105
e-mail: gjvanaalst@kliksafe.nl

Redacteur: ds. C. Neele

Meditaties aan:

ds. C. Neele,
Egge 28, 3171 DE Poortugaal,
tel. 010-5017707
e-mail: c.neele@kliksafe.nl

**Kerknieuws (m.u.v. beroepingswerk)
en berichten aan:**

redactie-secretaris: J.J. Verhage
Kloosplantsoen 131, 2985 SC Ridderkerk,
tel. 0180-420865, fax 0180-423583
E-mail: jj.verhage@kliksafe.nl

Aanlevertijd:

Uiterlijk woensdag 17.00 uur vóór
de datum van verschijning van De Saam-
binder in de daarop volgende week.

**Opgaven kerkdiensten
en beroepingswerk aan:**

Kerkelijk Bureau Geref. Gemeenten,
postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599,
e-mail: saambinder@cbgg.nl

Advertenties en familieberichten aan:

Drukkerij Verloop,
postbus 33, 2950 AA Alblasserdam
tel. 078-6912899, fax 078-6919536
e-mail: saambinder@verloop.nl

Advertenties dienen **uiterlijk
donderdag** vóór de week van
verschijning aangeleverd te zijn.
Rouwadvertenties **uiterlijk
maandagmorgen 9 uur**.

Advertenties € 1,05 per mm.
Familieberichten € 0,40 per mm.
Deze prijzen zijn excl. 21% btw.

Abonnementenadministratie

Adreswijzigingen enz. aan:
Kerkelijk Bureau Geref. Gemeenten,
postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599,
e-mail: saambinder@cbgg.nl

Betalingen abonnementsgelden:

Postbanknr. 64327 t.n.v. De Saambinder-
abbonementen te Woerden.

Abonnementsprijzen (bij vooruitbetaling):
voor Nederland: € 12,00 per halfjaar
(te betalen per 1 april en 1 oktober);
voor het buitenland:
€ 24,- per jaar + extra portiekosten.
Canada \$ 115,-; USA \$ 115,-.

**Correspondentieadres
Noord-Amerika:**

Mr. A.M. Berman, P.O. Box 20188,
St. Catharines, ON L2M 7W7, Canada
e-mail: purlin@sympatico.ca

De redactie aanvaardt geen enkele aansprakelijk-
heid betreffende de inhoud van de advertenties
en de (recensies van de) aangekondigde boeken.

**Nieuwe stoelen in
de kerk, zaal of
consistorie?**

**BUREAUSTOEL-
ACTIE!**

Vraag een
proefplaatsing
aan!

**Snel KANTOOR-
ARTIKELEN bestellen?**

Op werkdagen binnen
24 uur geleverd.

Kijk op piethoekman.nl
voor de speciale actie!

op piethoekman01.nl
Nu voor € 349,00 (incl. BTW).

hoekmankantoorartikelen.nl
Ook voor **facilitaire artikelen**.

Noordzandstraat 34 - 4401 CG Yerseke - T: 0113 57 29 07 - E: info@piethoekman.nl - www.hoekmanismeer.nl

GEZINSGIDS

Winter Nummer
abonnement

KIES DEZE
WINTER VOOR
GEZINSGIDS

3 maanden
inclusief
WinterNummer
€ 15,-

gezinsgids

Lees voor slechts € 15,- drie maanden de GezinsGids*, inclusief het WinterNummer! In dit drie-dubbeldikke nummer vindt u zoals gebruikelijk de beroemde **advertentie-prijspuzzel**. Ga naar www.gezinsgids.nl of bel 030 230 35 00.

*De GezinsGids verschijnt tweewekelijks. U hebt het afgelopen halfjaar geen abonnement op de GezinsGids gehad. Opgaven voor het WinterNummer-abonnement dienen voor 21 november binnen te zijn. Dit abonnement loopt automatisch af.

IS DE DOOP GELIJKTJDIG DE WEDERGEBOORTE?

De Puriteinen en onze vaders leren anders!
Zie onze website www.svvhed.org voor informatie of bel 0416-691788. Voor giften banknr. 5489.87.920

STICHTING VRIENDEN VAN
HEIDELBERG & DORDRECHT

Begrafenisonderneming H. de Jongh
De Jongh P.H. van der Leer
D.D.E. Melieste

*Voor een waardige en stijlvolle
verzorging van alleen begrafenissen.*

Wij zijn dag en nacht persoonlijk bereikbaar.

Hardinxveld-Giessendam	0184 - 611154
Waardenburg	0418 - 652039
Werkendam	0183 - 701017
Papendrecht	078 - 6412740

www.begrafenisondernemingdejongh.nl

HARKES
Begravenissen

Dokter Hamburgerlaan 59
2771 JR Boskoop

www.harkesbegravenissen.nl

Wij verzorgen alleen begravenissen

0172 - 21 21 22

- DIVERSE BLOKFLUITEN
- MUZIEKSTANDAARDS
- ROEMEENSE PANFLUITEN

R. MULDER - STAPHORST
06 12 610 628 B.G.G. 0522 253944
**WWW.MULDERMUZIEK
INSTRUMENTEN.NL**

Word nu abonnee!

en ontvang een cadeau

Daniël is het jongerenblad dat actueel, aansprekend en bezinnend tegelijk is. Het verschijnt om de 14 dagen.

Neem nu een proefabonnement van een jaar (€ 32) en ontvang gratis In het juiste licht

In het juiste licht biedt gedachten over stille tijd van kerkvaders, reformatoren en puriteinen. Elke dag biedt een korte persoonlijke overdenking. De korte stukjes, voorzien van een suggestie voor een Bijbelgedeelte zijn heel geschikt voor dagelijkse stille tijd.

Fam./dhr./mw.*
 Voorletter(s): _____ Tussen-voegsel (voluit): _____ Achternaam: _____
 Adres: _____
 Postcode: _____ Woonplaats: _____
 Telefoon: _____ E-mail: _____
 Bank- of giro nr.: _____ Geboortedatum: _____ (dd-mm-jjjj)**

* Het proefabonnement loopt 1 januari 2014 tot 31 december 2014
 ** Van de rekeninghouder

Opsturen naar: Jeugdbond Gereformeerde Gemeenten, Antwoordnummer 2108, 3440 VB Woerden

Gereformeerde Gemeenten
jbgg.nl/daniel